

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Yhteisöt ja toimintakyky -osasto, Yhteiset palvelut -yksikkö
Hallitusneuvos Lassi Kauttonen

Muistio
20.11.2023

VALTIONEUVOSTON ASETUS SOSIAALI- JA TERVEYSALAN YHDISTYSTEN JA SÄÄTIÖIDEN RAHOITUKSESTA

Yleisperustelut

Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotosta myönnettäviä valtionavustuksia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille on myönnetty yhteensä 373,6 milj. euroa vuonna 2023. Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää avustukset pohjautuen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) valmistelemaan avustusehdotukseen. Avustukset myönnetään pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotto tuloutetaan 1.1.2024 alkaen yleiskatteellisena valtion tulotilille, mistä se siirtyy osaksi yleiskatteellista kehysrahoitusta. Uudessa rahoitusmallissa katkaistaan yhteys arpajaislaissa säädettyjen yksilöityjen käyttötarkoitusten väliltä. Arpajaislakiin (1047/2001) on sisällytetty sosiaali- ja terveysministeriön myöntämiin valtionavustuksiin ja viranomaistoimintaan liittyvää sääntelyä sekä asetuksenantovaltuuksia, mitkä kumoutuvat rahoitusmalliuudistuksen myötä. Jatkossa nykyiset ns. STEA-avustukset rahoitetaan budjettivaroin.

Uusi, arpajaislain sääntelyä korvaava laki sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta (284/2023) tulee voimaan 1.1.2024. Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myönnettäviin avustuksiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) yleislakina niitä osin kuin erityislainsäädännössä ei säädetä siitä poikkeavasti.

Nykyisen arpajaislain nojalla on annettu sosiaali- ja terveysministeriön sektorilla kaksi avustustoimintaan liittyvää asetusta, valtioneuvoston asetus valtionavustuksista yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (1552/2016) ja valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnasta (1555/2016). Nämä kaksi asetusta ovat täydentäneet valtionavustuslain (688/2001) ja arpajaislain (1047/2001) säännöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on virkatyönä valmisteltu arpajaislain nojalla annettujen, 1.1.2024 kumoutuvien kahden asetuksen osalta korvaava valtioneuvoston asetus. Valmistelussa on katsottu tarkoituksenmukaiseksi yhdistää aiemmin kahden erillisen valtioneuvoston asetuksen sisältö yhdeksi asetukseksi. Laintasoista sääntelyä täydennetään keskeiseltä sisällöltään nykyisiä asetuksia (1052/2016 ja 1555/2016) vastaavalla valtioneuvoston asetuksella. Uusi asetus tulee voimaan samanaikaisesti rahoitusmalliuudistukseen liittyvän uuden lainsäädännön kanssa 1.1.2024 alkaen.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 3 §:n 3 mom. nojalla avustettavasta toiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Lain 4 §:n 2 mom. nojalla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 6 §:n 5 mom. on säädetty, että neuvottelukunnan ja sen jaoston tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 7 §:n 2 mom. on säädetty, että valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin avustuksen määrästä. Lisäksi valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Olellaisin muutos nykytilanteeseen verrattuna on se, että avustuksen saajien hallinnollinen taakka kevenee. Ns. tilintarkastajan raportin raja nousee merkittävästi 200 000 eurosta 300 000 euroon. Tämä osaltaan keventää hallinnollista taakkaa ja myös hieman alentaa hallinnollisia kuluja, kun tilintarkastajan raporttia ei enää edellytetä toimitettavan valtionapuviranomaiselle vuosiselvityksen yhteydessä, ellei avustusta ole käytetty avustuskohteisesti vähintään 300 000 euroa.

Asetukseen sisältyvät säännökset vastaavat pääosin nykyistä sääntelyä. Avustuksen saajan raportointivelvollisuutta valtionapuviranomaiselle on joiltakin osin kevennetty. Lisäksi eräiltä osin ehdotetaan

säädettäväksi asetuksella niistä menettelyistä, joista on linjattu tällä hetkellä mm. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen avustusoppaassa, kuten liittyen avustuksen määrään (4 §) ja osarahoitusosuuteen myönnettävään avustukseen (12 §).

Avustuksen määrästä säädetään jatkossa tarkemmin asetustasolla, jolloin se ei enää ole nykymuotoisesti viranomaisharkintaa. Avustusprosentit ja niihin liittyvä varallisuuden määrittely ehdotetaan säilytettävän pääosin samoina kuin on avustuskäytännön myötä vakiintunut.

Osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus liittyy Euroopan sosiaalirahaston (ESR) varoista myönnettäviin avustuksiin, missä avustuksen hakijalta edellytetään myös muuta rahoitusta. Avustuskäytännössä on vakiintunut menettely, missä EU-rahoitus ja kansallinen rahoitus voidaan tietyissä tilanteissa yhdistää huomioiden valtiontuelle säädetty enimmäismäärä. Menettely ehdotetaan säilytettävän samana kuin millaiseksi se on avustuskäytännössä vakiintunut.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa (”Vahva ja välittävä Suomi”, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58, julkaistu 20.6.2023) on todettu asumisen rahoittamiseen liittyen (s. 124), että: ”Osoitetaan asunnottomuuden vähentämisen päävastuu selkeästi ympäristöministeriölle ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:lle, joiden työtä sosiaali- ja terveysministeriö, hyvinvointialueet ja kunnat osaltaan tukevat. Siirretään asumiseen liittyvät avustukset STEA:lta ARA:n vastuulle. Varmistetaan avustuksen vaikuttava kohdentuminen.”

Tämän asumiseen liittyvien avustusten siirron ajankohta täsmentyy myöhemmin, missä yhteydessä arvioidaan tarve mahdollisille säädösmuutoksille. Investointiavustuksia STEA-avustusjärjestelmän puitteissa on myönnetty yhteensä noin 9 milj. euroa vuonna 2023 sisältäen myös muut kuin asumiseen liittyvät investoinnit.

Arpajaislain siirtymäsäännösten nojalla sosiaali- ja terveysministeriön ennen lain voimaantuloa myöntämään avustukseen sovelletaan avustuksen myöntämisaikana voimassa olleita säännöksiä ja avustuspäätöksessä asetettuja ehtoja. Siirtymäsäännösten nojalla sosiaali- ja terveysministeriössä tai Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksessa vireillä olevaan hakemukseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Avustuksen maksatukseen, kirjanpitoon ja tilintarkastukseen sekä selvitykseen avustuksen käytöstä sovelletaan kuitenkin lain voimaan tultua voimassa olevia säännöksiä.

Siirtymäsäännösten nojalla asetukseen sisältyvät säännökset tulevat siten sovellettavaksi kaikilta osin niistä valtionavustuksista lukien, mitkä haetaan vuonna 2024. Kuitenkin vireillä olevat valtionavustushakemukset voidaan käsitellä loppuun noudattaen pääosin 1.1.2024 kumoutuvia säännöksiä. Avustuksen maksatukseen, kirjanpitoon ja tilintarkastukseen sekä selvitykseen avustuksen käytöstä sovelletaan kuitenkin lain voimaan tultua voimassa olevia säännöksiä, mikä tarkoittaa tämän asetuksen osalta käytännössä sitä, että siihen sisältyviä säännöksiä maksatuksen (7 §), kirjanpidon (16 §) sekä selvitykseen avustuksen käytöstä (17 §) osalta sovelletaan kaikkiin avustuksiin 1.1.2024 alkaen. Siten mm. korotettua tilintarkastajan raportin 300 000 euron rajaa voidaan soveltaa jo keväällä 2024 selvitettävissä avustuksissa.

Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimesta ja osana rahoitusmalliuudistukseen liittyvää säädösvalmistelua. Lisäksi osana valmistelua järjestettiin Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustisasioiden neuvottelukunnan kuulemis- ja keskustelutilaisuus 10.5.2023.

Asetusluonnos oli lausuntokierroksella 31.7. - 15.9.2023, ja siitä vastaanotettiin yhteensä 65 lausuntoa.

Seuraavat tahot antoivat lausunnon asetuseräluonnoksesta:

- FDUV rf,
- Aivovammaliitto ry,
- Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry,
- Artteli-kumppanuusyhdistys ry,
- Diakonissalaitos sr,
- Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry,
- Ensi- ja turvakotien liitto ry,
- Epilepsialiitto ry,

- FinFami ry,
- Gynekologinen potilasjärjestö Korento ry,
- Hengitysliitto ry,
- Hyte ry,
- Hyvinvointiala HALI ry,
- IBD ja muut suolistosairaudet ry,
- Ikäinstituutin säätiö sr,
- Kansallinen senioriliitto ry,
- Kehitysvammaliitto ry,
- Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry,
- KOSTI ry,
- Kuluttajaliitto ry,
- Kuntoutussäätiö sr,
- Kuuloliitto ry,
- Kynnys ry,
- Lastensuojelun Keskusliitto ry,
- Liikehäiriösairauksien liitto ry,
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry,
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry,
- Marttaliitto ry,
- MIELI ry,
- Miina Sillanpään Säätiö sr,
- Muistiliitto ry,
- Niilo Mäki Instituutti,
- Nummelan Eläkkeensaajat ry,
- Nuorten Ystävät ry,
- Näkövammaisten liitto ry,
- Oikeusministeriö,
- Omaishoitajaliitto ry,
- Opetus- ja kulttuuriministeriö,
- Pelastakaa Lapset ry,
- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry / Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta,
- Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry,
- Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry,
- Psoriasisliitto ry,
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue, Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta,
- SámiSoster ry,
- Satakunnan yhteisöt ry,
- Sisäministeriö,
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry,
- Suomen CP-liitto ry,
- Suomen Diabetesliitto ry,
- Suomen Kuurosokeat ry,
- Suomen Luustoliitto ry,
- Suomen Punainen Risti,
- Suomen Settlementiliitto ry,
- Suomen Sydänliitto ry,
- Takuusäätiö sr,
- Tietopiiri Oy,
- Työ- ja elinkeinoministeriö,
- Valtiontalouden tarkastusvirasto,
- Valtiovarainministeriö,
- Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry,
- Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry,
- Vastuullinen Lahjoittaminen ry ja
- Vates-säätiö sr.

Lisäksi yksi yksityishenkilö antoi lausunnon asetusluonnoksesta.

Yhteenvedona annetuista lausunnoista voi todeta, että yleisesti ottaen lausunnonantajat pitivät lausuntokierroksella ollutta asetusluonnosta kannatettavana. Lausunnoissa esiin nostetut huomiot liittyivät muun muassa asetuksenantovaltuuksiin, avustusmenettelyjen tiettyihin yksityiskohtiin, rahoituksen tasoon sekä EU:n valtiontukisääntelyyn.

Oikeusministeriön lausunnossa tuotiin esiin huomioita liittyen mm. asetuksenantovaltuuksiin ja lakitekniikkaan. Nämä kommentit on otettu huomioon asetuksen jatkovalmistelussa. Asetuksesta poistettiin säännösluonnokset niiltä osin kuin asetuksenantovaltuudet on lausunnossa arvioitu mahdollisesti riittämättömiksi.

Valtiovarainministeriön lausunnossa on kiinnitetty huomiota mm. avustuksen määrään niissä tilanteissa kuin avustuksen saajalla arvioidaan olevan merkittävää varallisuutta. Lausunnossa on todettu, että ehdotettu 90 %:n avustustaso on edelleen varsin korkea, kun kyse on avustuksen saajista, joille on kertynyt merkittävää varallisuutta. Toisaalta lausunnossa on todettu myös, että avustustaso on tarkoituksenmukaisuuskysymys. Jatkovalmistelussa avustuksen määrää on arvioitu uudelleen, mutta kuitenkin pitäytytty ehdotuksessa säilyttää nyt avustuskäytännössä vakiintuneet avustusprosentit.

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunnossa tuotiin esiin erityisesti EU:n valtiontukisääntelyyn liittyviä näkökohtia. Lausunnossa viitataan myös työ- ja elinkeinoministeriön 13.6.2022 lakiluonnoksesta antamaan lausuntoon. Näiden huomioiden osalta on katsottu, että kilpailuvaikutusten arviointi on tälläkin hetkellä keskeinen ja läpileikkaava osa valtionavustusprosessia. Avustettavasta toiminnasta ei voi aiheutua vähäistä suurempia kilpailuvaikutuksia kilpailuille markkinoille.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunnossa tuotiin mm. esiin laajasti huomioita ja toiveita liittyen muun muassa oman varainhankinnan kehittämiseen. Useammassakin yhdistysten ja säätiöiden antamassa lausunnossa viitattiin tähän, alan keskusjärjestönä toimivan yhdistyksen lausuntoon. Lausuntopalautteessa esiin tuodut huomiot liittyivät suurelta osin myös laajemmin avustuskäytänteisiin ja niiden kehittämiseen, kuten erityisesti poikkihallinnolliseen valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisaatiohankkeeseen (2019-2023), ja sen yhteydessä toimineiden eri jaostojen kehittämisehdotuksiin.

Lausuntopalautteen perusteella täsmennettiin ja täydennettiin asetuksen perusteluja sekä tehtiin eräitä vähäisiä ja teknisluonteisia muutoksia asetusluonnokseen. Jatkovalmistelussa on arvioitu, että poikkihallinnolliseen hankkeeseen sisältyvät ehdotukset esimerkiksi yhdistysten ja säätiöiden oman varainhankinnan kehittämiseen liittyen ovat luonteeltaan sellaisia, joita tulee edistää lähtökohtaisesti poikkihallinnollisesti, ei vain yhden ministeriön tai avustusjärjestelmän puitteissa. Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisaatiohankkeen tavoitteena on ollut lisätä valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta, läpinäkyvyyttä, tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta.

Vaikutukset

Esityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Niin viranomaisten kuin avustuksen saajien näkökulmasta muutokset verrattuna voimassa olevaan, 1.1.2024 kumoutuvaan sääntelyyn ovat vähäisiä.

Ehdotukseen sisältyvä keskeisin muutos on tilintarkastajan raportin rajan nostaminen 200 000 eurosta 300 000 euroon, mikä keventää avustuksen saajan hallinnollista taakkaa ja vähentää siihen käytettyjä kustannuksia. Viranomaisnäkökulmasta tarkasteltuna avustusten käytön valvonta kohdistuu jatkossa aiempaa korostuneemmin keskisuuriin ja suurin toimijoihin.

STEA-avustuksiin liittyviä tilintarkastajan raportteja laadittiin avustuskohteista yhteensä 472 vuonna 2023. Korotetulla tilintarkastajan raportin rajalla toimitettavien raporttien lukumäärä olisi ollut 226. Tilintarkastajan raportin rajan nostamisen jälkeen toimitettavien raporttien lukumäärä alenee siten noin puoleen. Kun yhden tilintarkastajan raportin hinta on vaihdellut 1000 - 2000 euron välillä, voidaan arvioida, että tilintarkastajan raportin rajan nostaminen pienentää yhdistysten ja säätiöiden valtionavustuksella katettuja kustannuksia yhteensä noin 300 000 - 400 000 eurolla vuodessa.

Vaikka muutoksen myötä toimitettavien tilintarkastajan raporttien lukumäärä vähenee nykytilanteeseen nähden merkittävästi, euromääräisesti muutos on vähäisempi. Tilintarkastajan raportti kattaisi uudella, nyt ehdotetulla 300 000 euron tilintarkastajan raportin rajalla kohdekohtaisesti noin viidenneksen kaikista avustuskohteista, mutta euromääräisesti se edellyttäisi edelleen yli puolessa yhdistyksille ja säätiöille myönnettyistä avustuksista. Nykyisellä 200 000 euron tilintarkastajan raportin rajalla kohdekohtainen kattavuus on noin

kolmanneksen avustuskohteista ja euromääräisesti noin kaksi kolmasosaa kaikista yhdistyksille ja säätiöille myönnettyistä valtionavustuksista.

Tilintarkastajan raportti täydentää lakisäateistä tilintarkastusta, mistä on säädetty tilintarkastuslaissa (1141/2015). Tilintarkastajan raportissa avustetun toiminnan tarkastelu ulottuu kuitenkin huomattavasti yksityiskohtaisemmalle tasolle kuin varsinaisessa tilintarkastuksessa. Tilintarkastajan raportti on olennainen osa avustusten käytön valvontaa täydentäen viranomaisen itse tekemiä havaintoja. Korotetullakin rajalla menettelyn voi arvioida täyttävän valtionavustuslain (688/2001) 15 §:ssä ja sen esitöissä (HE 63/2001 vp., s. 51-52) määritellyn asianmukaisen valvonnan kriteerin tilintarkastajan raporttien osalta. Toiminnan volyymin ja monimutkaisempien organisaatio- ja rahoitusrakenteiden vuoksi valtionavustusten käyttöön liittyvät valvonnalliset riskit ovat usein todennäköisempiä ja vaikutuksiltaan laajempia mittaluokaltaan suuremmilla toimijoilla.

Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2024 alkaen.

Laintarkastus

Asetusluonnos on ollut laintarkastuksessa oikeusministeriössä. Laintarkastuksen perusteella asetuseräilyyn tehtiin eräitä lakitekniisiä muutoksia.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 luku

Tarkemmat säännökset valtionavustuksesta

1 §

Avustuslajit

Asetuksen 1 §:n nojalla avustus voidaan myöntää yleisavustuksena, investointiavustuksena tai hankeavustuksena.

Valtionavustuslain (688/2001) 5 §:n mukaan valtionavustus voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Yleisavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajan toimintaan yleisesti tai tiettyyn osaan sen toiminnasta. Tarkoitus on myöntää yleisavustukset jatkossakin tapauskohtaisesti joko yleisesti toimintaan myönnettävinä avustuksina tai tiettyyn osaan toiminnasta myönnettävinä avustuksina.

Luonteeltaan kohdentamattomat yleisavustukset myönnetään lähtökohtaisesti kaikkeen sääntömääräiseen toimintaan. Kaikkeen sääntömääräiseen toimintaan myönnettyjä yleisavustuksia oli noin 20 prosenttia kaikista STEA-avustusjärjestelmän kautta myönnettyistä yleisavustuksista vuonna 2023. Yleisavustusta ei voida myöntää sellaiseen toimintaan, minkä arvioidaan aiheuttavan vähäistä suurempia kilpailuvaikutuksia. Avustuspäätöksen ehdoilla ja rajoituksilla voidaan rajata valtionavustuksen käyttöä tarvittaessa myös kaikkea sääntömääräistä toimintaa suppeammaksi esimerkiksi niissä tilanteissa, kun avustuksen saaja osana varsinaista toimintaa tai omaa varainhankintaa osallistuu markkinaehtoiseen toimintaan.

Kohdennettuja yleisavustuksia myönnetään yhdistyksen tai säätiön toiminnan kokonaisuudesta rajattuun toimintalohkoon. Tiettyyn osaan toiminnasta kohdennettuja yleisavustuksia myönnettiin noin 80 prosenttia kaikista yleisavustuksista vuonna 2023. Toisin kuin kaikkeen sääntömääräiseen toimintaan myönnettävät yleisavustukset, kohdennetut yleisavustukset myönnetään nettomenoihin eli menoihin, jotka jäävät, kun niistä vähennetään toiminnasta saatavat tuotot. Kohdennetut yleisavustukset myönnetään selkeästi yleisavustuksesta erilliseen käyttötarkoitukseen. Aikaisemmin kohdennetuista yleisavustuksista on käytetty myös käsitettä ”kohdennettu toiminta-avustus”. Kuitenkin tältä osin STEA-avustuksiin liittyvää käsitteistöä on tarkoitus yhdenmukaistaa käynnissä olevan valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisaatiohankkeen (2019-2023) ehdotusten mukaisesti.

Valtionavustuslain tarkoittamista erityisavustuksista voidaan myöntää investointiavustuksia tai hankeavustuksia. Investointiavustukset kohdistuvat tyypillisesti jo olemassa olevaan rakennuskantaan. Ne voivat olla joko toimitila- tai tukiasuntohankintoja. Uudisrakentamista avustetaan vain poikkeuksellisesti. Lisäksi investointiavustus voidaan myöntää peruskorjaukseen tai vastaavaan mittaluokaltaan isompaan remonttiin.

Hankeavustuksia voidaan myöntää määräaikaisiin kokeilu-, kehittämis-, käynnistämisen- ja tutkimushankkeisiin tai muihin määräaikaisiin hankkeisiin. Kaiken hanketoiminnan on oltava tavoitteellista ja suunnitelmallista. Erityistä huomiota kiinnitetään ajankohtaisuuteen, toimintaympäristön huomioimiseen sekä kohderyhmän osallistumiseen jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa.

2 §

Avustettava toiminta

Asetuksen 2 §:n 1 mom. nojalla avustuksia voidaan myöntää sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen huomioiden erityisesti toiminnan yleishyödyllisyys, yhteiskunnallinen tarve ja käytettävissä oleva määräraha. Näitä eri näkökulmia arvioidaan kokonaisvaltaisesti.

Asetuksen 2 §:n 2 mom. säädetään, ettei avustusta voida ilman erityistä syytä myöntää valtion, kunnan tai hyvinvointialueen vastuulle kuuluvien tehtävien rahoittamiseen, ellei näillä toimilla ole välitöntä yhteyttä kokeilu- ja kehittämistyöhön tai uusien toimintamallien käyttöönottoon.

Avustettava toiminta voi joissain tapauksissa olla luonteeltaan sellaista, mikä voidaan katsoa lakisääteiseksi toiminnaksi. Näitä ovat tyypillisesti erilaiset ohjaus- ja neuvontapalvelut, mitä avustuksen saajat keskitetysti toteuttavat. Joissakin tapauksissa taas avustettava toiminta on luonteeltaan sellaista, mitä ei mikään muu toimija käytännössä toteuta. Myös lakisääteiseen toimintaan voidaan poikkeuksellisesti myöntää avustus, mikäli siihen on olemassa erityinen syy. Tässä tarkoitettu erityinen syy tulee kyseeseen lähinnä ns. rajapintakohteiden osalta, jolloin mikään muu toimija ei järjestä tiettyä palvelua esimerkiksi sen erityislaatuisuuden vuoksi. Tässä yhteydessä usein mainittu esimerkki on kidutettujen kuntoutuksen avustaminen.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus huolehtii siitä, ettei avustusta myönnetä edes erityisestä syystä sellaiseen toimintaan, mihin on rahoitus toisen rahoitusjärjestelmän kautta. Rajapintakohteiden osalta huomioidaan myös mahdolliset muutokset toimintaympäristössä. Jos esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävät muuttuvat tai niiden rahoitus muuttuu, tämä huomioidaan keskeisesti tulevia avustuspäätöksiä valmisteltaessa. Samoin avustusvalmistelussa huomioidaan keskeisesti hankinta- ja valtiontukisääntely.

3 §

Avustuksen myöntämisen erityiset edellytykset

Asetuksen 3 §:ssä säädetään, että sen lisäksi, mitä valtionavustuslain (688/2001) 7 §:ssä säädetään, avustuksen myöntämisen erityisenä edellytyksenä on, että:

- 1) avustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena avustuksen hakijan omat varat, hakijan määräysvallassa olevien taikka hakijaan taloudellisesti tai toiminnallisesti kiinteässä yhteydessä olevien yhteisöjen tai säätiöiden käytettävissä olevat varat ja avustetuksi haetusta toiminnasta saatavat tuotot huomioon ottaen;
- 2) avustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena avustuksen hakijan muun toiminnan laatu ja tuloksellisuus huomioon ottaen;
- 3) haettaessa avustusta on esitetty riittävä selvitys toiminnallisesta tai teknisestä suunnitelmasta sekä avustuksen saajan edellytyksistä rahoittaa omavastuuosuus ja lisäksi investointiavustuksissa avustetun omaisuuden käyttökulut; ja
- 4) avustus kohdistuu avustustoiminnalle määriteltyihin avustuskokonaisuuksiin.

Ensimmäisessä kohdassa arvioidaan erityisesti avustamisen tarvetta. Avustuksen myöntäminen on aina harkinnanvaraista, eikä avustusta voida myöntää sellaiseen toimintaan, mihin on jo olemassa tarvittava rahoitus. Toisessa kohdassa arvioidaan toiminnan laatua ja tuloksellisuutta. Lähtökohtaisesti avustetun toiminnan pitää olla vakiintunutta, että sille voidaan myöntää avustus. Kolmannessa kohdassa arvioidaan suunnitelmallisuutta sekä edellytyksiä rahoittaa omavastuuosuus ja käyttökulut investointiavustuksissa. Omavastuuosuus liittyy niihin tilanteisiin, joissa avustuksen saajalta edellytetään sitä. Käyttökulut liittyvät mm. velvollisuuteen maksaa vastiketta ja arvioituaan kyvykkyyteen hoitaa avustettua omaisuutta niin, että sen arvo säilyy. Neljännessä kohdassa arvioidaan sitä, että avustus kohdistuu valtion talousarviossa määriteltyihin määrärahan strategiaan kokonaisuuksiin sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen tarkemmin määrittelemiin avustustoiminnan tavoitteisiin.

4 §

Avustuksen määrä

Asetuksen 4 §:n 1 mom. nojalla avustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien kustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla. Suurimmalle osalle yhdistyksistä ja säätiöistä valtionavustukset ovat hyvin merkittävä rahoituslähde.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 7 §:n 1 momentissa säädetään, että valtionavustuslain (688/2001) 6 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä avustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta ja hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän. Valtionavustuslain (688/2001) 6 §:n 1 mom. nojalla muu kuin 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu valtion talousarviosta tai talousarvion ulkopuolella olevasta valtion rahastosta myönnettävä valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, jollei valtionavustuksen myöntämisen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömistä ja perustelluista syistä muuta johdu.

Asetuksen 4 §:n 2 mom. nojalla kohdennetun yleisavustuksen tai hankeavustuksen mukaisesta toiminnasta aiheutuvien hyväksyttävien kustannusten määrästä voidaan kattaa avustuksella enintään 90 prosenttia, jos hakijalla arvioidaan olevan käytettävissä myös muuta rahoitusta avustetun toiminnan toteuttamista varten. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Avustuksen lopullinen määrä tarkentuu vuosiselvitysten läpikäynnin yhteydessä. Valtionavustuksen enimmäismäärää arvioitaessa on otettava huomioon valtionavustuslain (688/2001) 6 §:n 3 momentin säännös siitä, ettei valtionavustus saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää Euroopan yhteisön tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus arvioi säännöllisesti avustuksen saajien varallisuusasemaa. Varakkaiksi katsottavia yhdistyksiä ja säätiöitä oli Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen tekemän, avustusten vuosiselvityksiin pohjautuvan arvioinnin perusteella yhteensä 92 vuonna 2021, eli noin 10 prosenttia avustuksen saajista. Lähtökohtana STEAn vuosittain tekemässä varallisuuden arvioinnissa on ollut se, että yhdistystä tai säätiötä pidetään varakkaana silloin, kun hakijan viimeisimmän, sääntöjen mukaisen säännöllisen tilikauden vahvistetun tilinpäätöksen perusteella määritetty nettovarallisuus on suurempi kuin avustuksen hakijan kuuden kuukauden kuluja vastaava summa. Tarkastelujakso varallisuuden arvioinnissa on lähtökohtaisesti yksi tilikausi, mutta voi perustellusta syystä olla myös tätä pidempi, kuten kolme edellistä tilikautta. Vaikka valtaosa avustuksen saajista on hyvin riippuvaisia julkisesta rahoituksesta, joillekin avustuksen saajista on kertynyt merkittävää varallisuutta, jolloin on tarkoituksenmukaista edellyttää niiltä omavastuusuutta kohdennettujen yleisavustusten ja hankeavustusten osalta.

Asetuksen 4 §:n 3 mom. nojalla toimitilahankkeissa, toimitilojen peruskorjauksissa ja muun käyttöomaisuuden hankinnassa, pelastusalusten ja -asemien vuosikorjauksissa, huollossa ja tarvikehankinnoissa sekä pelastusalusten hankinnoissa hyväksytyistä kustannuksista voidaan kattaa avustuksella enintään 70 prosenttia. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Asetuksen 4 §:n 4 mom. nojalla tukiasuntojen hankinnassa olemassa olevasta kiinteistökannasta erityisryhmille ja pitkäaikaisasunnottomille hyväksyttävistä kustannuksista voidaan kattaa avustuksella enintään 50 prosenttia. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Asetuksen 4 §:n 5 mom. nojalla avustuksen hakijan omistuksessa olevien asuinvuokratalojen peruskorjaukseen myönnettävän avustuksen enimmäismäärä voi olla korjaushankkeen hyväksyttävistä kustannuksista enintään 35 prosenttia. Tämä avustustaso vastaa avustuskäytännössä vakiintunutta avustuksen määrää.

Asetuksen 4 §:n 6 mom. nojalla avustuksen määrä voi olla erityisestä syystä edellä tässä pykälässä säädettyä korkeampi. Erityinen syy voi liittyä esimerkiksi avustettavan toiminnan luonteeseen, esimerkiksi avustettavaan toimintaan, minkä toteuttamisen edellytyksenä on poikkeuksellisen suuri nettovarallisuus. Koska harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntäminen pohjautuu keskeisesti avustamisen tarpeen arviointiin, tämä säännös voi tulla sovellettavaksi vain poikkeuksellisissa tilanteissa.

5 §

Valtionavustuksen hakeminen

Asetuksen 5 §:n 1 mom. nojalla avustusta haetaan avustuksen myöntämivuotta edeltävän vuoden syyskuun loppuun mennessä. Uuteen avustuskohteeseen haetaan avustusta kuitenkin avustuksen myöntämivuotta edeltävän vuoden toukokuun loppuun mennessä. Avustushakemusten suuren määrän vuoksi valtionavustushakujen porrastaminen tällä tavoin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Pääsääntöisesti valtionavustukset myönnetään hakumenettelyä seuraavan vuoden tammi-helmikuussa pohjautuen lähtökohtaisesti Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen vakiintuneesti joulukuun alussa sosiaali- ja terveysministeriölle tekemään avustusehdotukseen.

Asetuksen 5 §:n 2 mom. nojalla haettaessa avustuksia 1 momentissa tarkoitettujen vuosittaisen avustustenjaon lisäksi erityisiin tarkoituksiin avustusta on haettava sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittamana päivänä. Tämän tyyppinen, luonteeltaan täydentävä avustusten haku voi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteissa, kun kyse on teemakohtaisesta hausta tai kun kyse on reagoimisesta akuuttiin yhteiskunnalliseen tarpeeseen.

Asetuksen 5 §:n 3 mom. nojalla investointi- tai hankeavustuksissa useammalle vuodelle jaksotettava avustus voidaan hakea kerralla noudattaen 1 momentissa säädettyjä määräaikoja. Yksi hakumenettely useammalle vuodelle jaksottuvissa avustuksissa keventää avustuksen hakijan hallinnollista taakkaa.

6 §

Avustuspäätös

Asetuksen 6 §:n 1 mom. nojalla päätöksestä, jolla avustus myönnetään, tulee sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 11 §:ssä säädetään, tarvittaessa käydä ilmi suunnitelma avustuksista seuraaville vuosille. Suunnitelma ei ole sitova. Tämä ns. ohjeellinen avustussuunnitelma osaltaan helpottaa toiminnan suunnittelua ja myös lisää ennakoitavuutta tulevien vuosien rahoitustasojen arvioinnissa.

Asetuksen 6 §:n 2 mom. nojalla yhdellä hakumenettelyllä useammalle vuodelle myönnettävissä investointi- tai hankeavustuksissa voidaan tehdä tulevien vuosien osalta päätös jo vahvistetun talousarvion ja siihen sisältyvän määrärahan puitteissa. Näissä tilanteissa on siten mahdollista myöntää koko hankekauden tai investoinnin avustusvarat myös yhden vuoden määrärahoista ns. myöntöpäätösperusteisesti. Tämä menettely luonnollisesti edellyttää sitä, että käytettävissä oleva määräraha mahdollistaa valtionapuviranomaiselle tulevien vuosien avustusten myöntämisen ennakkollisesti.

7 §

Avustuksen maksaminen

Asetuksen 7 §:n 1 mom. nojalla yleisavustukset maksetaan kultakin vuosineljännekseltä neljänä yhtä suurena eränä, jollei kustannusten tai toiminnan ajoittumisen olennaisten vaihtelujen taikka toiminnan muutosten johdosta ole yksittäistapauksessa perusteltua poiketa tästä.

Yleisavustukset on maksettu kultakin vuosineljännekseltä neljänä yhtä suurena eränä tammi-helmikuussa, toukokuussa, elokuussa ja marraskuussa, jollei kustannusten tai toiminnan ajoittumisen olennaisten vaihtelujen taikka toiminnan muutosten johdosta ole yksittäistapauksessa perusteltua tästä poiketa. Vuoden ensimmäisen maksuerän ajankohta on tyypillisesti vaihdellut sen mukaan, milloin sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt päätöksen avustusten myöntämisestä. Vakiintuneen käytännön mukaan ministeriön päätös kuluvan vuoden avustusten myöntämisestä on tehty tammi-helmikuun vaihteessa, minkä jälkeen ensimmäinen avustuserä voidaan maksaa. Yleisavustusten maksatustapa voidaan tarvittaessa muuttaa maksupäätösperusteiseksi erityisesti avustusten käytön valvontaan liittyvistä syistä.

Asetuksen 7 §:n 2 mom. nojalla investointi- tai hankeavustukset maksetaan kulujen ja töiden ajoittumisen perusteella sen suuruisissa erissä kuin avustuksia katsotaan tarvittavan avustuspäätöksen mukaisten hyväksytyjen kustannusten kattamiseen. Kiinteän omaisuuden, rakennuksen ja rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan, rakentamiseen tai perusparannukseen myönnetyn investointiavustuksen maksamisen ehtona on lisäksi se, että avustuksen saaja on esittänyt valtionapuviranomaiselle asianmukaisen rakennus- tai hankintasuunnitelman sekä selvityksen hankkeen kokonaisrahoituksen toteutumisesta. Valtionavustusta voidaan maksaa myös suunnittelukuluihin.

Asetuksen 7 §:n 3 mom. nojalla säädetään, että jos myönnetty kohdennettu yleisavustus taikka investointi- tai hankeavustus poikkeaa määrältään olennaisesti haetusta avustuksesta, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus voi pyytää tarkennetun toimintasuunnitelman tai talousarvion ennen avustuksen maksamista.

Samoin voidaan toimia silloin, kun yleiskulut ovat kokonaan erittelemättä. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus arvioi tarpeen pyytää uusi toimintasuunnitelma tai päivitetty talousarvio. Kun myönnetty avustus poikkeaa määrältään huomattavasti haetusta avustuksesta, avustuksen saaja lähtökohtaisesti velvoitetaan esittämään uusi talousarvio ja tarkennettu toimintasuunnitelma, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.

8 §

Investointiavustuksen käyttö

Asetuksen 8 §:n 1 mom. nojalla säädetään, että jos avustus on myönnetty kiinteän omaisuuden, rakennuksen tai rakennuksessa olevan huoneiston hankintaan taikka rakentamiseen tai perusparannukseen, omaisuutta ei saa käyttää pysyvästi muussa kuin avustuspäätöksessä määrättyssä tarkoituksessa avustuksen avustuspäätöksessä määritellystä käyttövuodesta eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta saa luovuttaa toiselle ennen kuin 20 vuotta on kulunut hankinnasta.

Avustuspäätöksessä määritelty käyttövuosi tarkoittaa sitä vuotta, minä vuonna kyseisen investointiavustuksen jatkovuosi maksetaan. Esimerkiksi kolmelle vuodelle jaksotettavan investoinnin osalta määritelty käyttövuosi on avustuksen myöntämisvuosi ja kaksi seuraavaa vuotta, mistä avustusten käyttöajat lasketaan alkavan.

Asetuksen 8 §:n 2 mom. nojalla säädetään, että poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, investointiavustuksen saaja voi antaa avustetuissa tiloissa harjoitettavan toiminnan tai osan toiminnasta jonkun muun järjestettäväksi tai vuokrata tilat. Toiminnan tulee olla avustuksen käyttötarkoituksen mukaista.

Investointiavustuksissa käyttöaika voi olla jopa 20 vuotta, ja joissakin tilanteissa yhdistyksen tai säätiön toimitilojen tarve voi käyttöajan kuluessa muuttua merkittävästi. Esimerkiksi toiminnan volyymin muuttuessa tai mahdollisten uudelleenorganisointumisten myötä toimitilojen käyttö voi muuttua, jolloin avustettavan toiminnan uudelleenorganisointi voi olla tarkoituksenmukaista. Kun tilat ovat olleet avustuksen käyttötarkoituksen mukaisessa käytössä, vaikkakin toiminnan toteuttaja olisi vaihtunut, tämä aika lasketaan käyttöajaksi mahdollisessa takaisinperintätilanteessa.

Asetuksen 8 §:n 3 mom. nojalla säädetään, että Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus voi investointiavustuksen saajan hakemuksesta myöntää luvan avustettujen tilojen vuokraamisen tilapäisesti muuhun kuin yleishyödylliseen avustuksen käyttötarkoituksen mukaiseen toimintaan enintään vuoden ajaksi.

Joissakin erikoistilanteissa tilojen vuokraaminen tilapäisesti myös muuhun kuin yleishyödylliseen avustuksen käyttötarkoituksenmukaiseen toimintaan voi tulla kyseeseen. Mahdollisten vuokralaisten määrä esimerkiksi pienen kunnan alueella voi olla hyvin rajallinen. Avustuksen tilapäinen käyttö muuhun kuin avustuspäätöksessä määrättyyn tarkoitukseen voi kestää yhden vuokralaisen osalta yhteensä enintään vuoden ajan. Mahdollisissa avustuksen takaisinperintätilanteissa tätä aikaa, jolloin avustuksella hankittu omaisuus ei ole ollut avustuspäätöksen mukaisessa käytössä, ei lasketa mukaan avustuksen käyttöaikaan.

9 §

Hyväksyttävät kustannukset

Asetuksen 9 §:n 1 mom. nojalla hyväksyttäviä kustannuksia ovat avustuspäätöksen mukaisesta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Kohtuullisten kustannusten tasoa arvioidaan muun muassa suhteessa markkinahintoihin ja muihin vastaaviin hankkeisiin.

Asetuksen 9 §:n 2 mom. nojalla hyväksyttävistä kuluista vähennetään samaan tarkoitukseen myönnettyt muut julkiset avustukset. Jos avustuspäätöksessä on ilmoitettu avustuksen osuus hyväksyttävistä kuluista, avustus voi yhdessä muiden julkisten avustusten kanssa olla enintään tämän ilmoitetun avustusosuuden suuruisen, jollei avustuspäätöksestä muuta johdu. Avustettava toiminta on aina tarveharkintaista, ja jos avustuksen saajan on samaan toimintaan mahdollista saada muuta julkista rahoitusta, se lähtökohtaisesti samalla vastaavasti pienentää avustusosuutta tämän avustusjärjestelmän puitteissa. Tästä poikkeuksena on osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus, mistä säädetään asetuksen 12 §:ssä.

Asetuksen 9 §:n 3 mom. nojalla hyväksyttäviä kustannuksia eivät ole poistot tai laskennalliset erät, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kuluihin tai menetyksiin. Hyväksyttäviä kustannuksia eivät myöskään ole lainojen lyhennykset eivätkä muut kuin 11 §:n 2 momentissa tarkoitettut rahoituskulut, ellei avustuspäätöksestä muuta johdu.

10 §

Yleisavustus

Asetuksen 10 §:n 1 mom. nojalla yleisavustusta saadaan käyttää avustettavasta toiminnasta aiheutuviin kuluihin ja avustettavaan toimintaan liittyvän irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoihin.

Asetuksen 10 §:n 2 mom. nojalla yleisavustusta ei saa käyttää sellaisiin irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoihin, jotka aiheutuvat toimintayksikön perustamisesta, laajentamisesta, uudelleenjärjestämisestä tai perusparannuksesta.

Asetuksen 10 §:n 3 mom. nojalla tarvikkeiden ja julkaisujen myynnistä, tilojen vuokrauksesta ja koulutustoiminnasta tai niihin verrattavasta toiminnasta otetaan hyväksyttävänä kustannuksena huomioon vain toiminnan alijäämä. Toiminnan alijäämän rahoittaminen on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon avustustoiminnalle asetetut tavoitteet ja yleishyödyllinen kolmannen sektorin toiminta, missä valtionavustuksen myöntäminen perustuu tarveharkintaan.

Asetuksen 10 §:n 4 mom. nojalla kohdennettua yleisavustusta saadaan käyttää vain avustettavasta toiminnasta aiheutuviin kuluihin vähennettynä toiminnan tuotoilla. Toiminnan tuottojen vähentäminen on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon avustustoiminnalle asetetut tavoitteet ja yleishyödyllinen kolmannen sektorin toiminta, missä valtionavustuksen myöntäminen perustuu tarveharkintaan.

11 §

Investointi- ja hankeavustukset

Asetuksen 11 §:n 1 mom. nojalla investointi- ja hankeavustusta saadaan käyttää vain avustettavasta investoinnista tai hankkeesta aiheutuviin kuluihin vähennettynä hankkeen tuotoilla. Hankkeen tuottojen vähentäminen on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon avustustoiminnalle asetetut tavoitteet ja yleishyödyllinen kolmannen sektorin toiminta, missä valtionavustuksen myöntäminen perustuu tarveharkintaan.

Asetuksen 11 §:n 2 mom. nojalla myönnettäessä investointiavustusta perustamismenoihin hyväksyttäviä kustannuksia ovat käyttöomaisuuden hankinta-, rakennus- ja perusparannusmenot, rakennusaikaiset korkokulut ja muut rahoituskulut vähennettynä vastaavilla korko- ja rahoitustuotoilla sekä perustamiseen liittyvät irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenot.

12 §

Osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus

Asetuksen 12 §:n 1 mom. nojalla ehdotetaan säädettäväksi, että jos avustuksen saaja saa tai hakee samaan toimintaan rahoitusta eri rahoituslähteistä, osarahoitusosuuden kattamiseen voidaan myöntää avustus. Osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus voidaan myöntää joko hankeavustuksena tai kohdennettuna yleisavustuksena.

Osarahoitusosuuteen voidaan myöntää avustus silloin, kun eri avustushjelmat mahdollistavat avustusten yhdistämisen. Tyypillisesti osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus voidaan myöntää EU-rahoitukseen, kuten erityisesti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) varoista myönnettäviin avustuksiin. Avustus ei voi kuitenkaan missään tilanteessa ylittää julkisen tuen enimmäismäärää.

Osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus myönnetään lähtökohtaisesti erillisenä, uutena hankeavustuksena toukokuun loppuun mennessä. Osarahoitusosuuteen myönnettävä avustus voidaan myöntää erityisestä syystä myös osana kohdennettua yleisavustusta jatkohakemuksen yhteydessä syyskuun loppuun mennessä, mikäli toiminta on avustuskohteen käyttötarkoituksen mukaista. Erityinen syy voi liittyä esimerkiksi muun rahoituksen varmistumiseen tai hakumenettelyihin siten, ettei uutta hankeavustusta ole mahdollista hakea.

Asetuksen 12 §:n 2 mom. nojalla osarahoitusosuuteen haettavasta avustushakemuksesta tulee käydä ilmi, miltä viranomaiselta muuta rahoitusta saadaan tai haetaan ja mikä on muiden rahoituspäätösten arvioitu aikataulu. Osarahoitusosuuteen myönnettävän avustuksen maksamisen ehtona on toisen viranomaisen myöntämä rahoitus, mikä on yhteen sovitettavissa STEA-avustuksen kanssa.

13 §

Asiakkaiden valinta

Asetuksen 13 §:n nojalla säädetään, että jos avustusta koskevassa avustuspäätöksessä edellytetään toimintaan osallistuvien asiakkaiden valintaa hakemusten perusteella, avustuksen saajan tulee:

- 1) ottaa asiakkaita valittaessa huomioon palvelun tai tuen tarvetta osoittavat tekijät tai asiakkaan ja hänen kanssaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa elävän henkilön tulot, hakijoiden yhdenvertaisuus sekä aiempi osallistuminen vastaavaan avustettuun toimintaan;
- 2) tiedottaa hakumenettelystä ja valintaperusteista mahdollisimman laajasti ottaen huomioon käytettävissä olevan avustuksen määrä;
- 3) järjestää asiakkaiden valinnan seuranta ja tilastointi niin, että avustuksen käyttöehtojen noudattamista voidaan vaikeuksitta valvoa; ja
- 4) säilyttää asiakkaiden valintaa koskevat asiakirjat samalla tavoin kuin kirjanpidon tositteet.

Asiakkaiden valintaan liittyvä henkilötietojen käsittely tapahtuu tietosuojalainsäädännön, erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) sääntelykehikon puitteissa. Kansallisesti tietosuojan yleislakina henkilötietojen käsittelyssä sovelletaan tietosuojalakia (1050/2018).

Henkilötietojen käsittely asiakkaiden valintaan ja yksittäisiin henkilöihin liittyen perustuu rekisteröidyn suostumukseen, jonka hakija ilmaisee hakemuksen yhteydessä tai muuten. Yhdistykset ja säätiöt ovat rekisterinpitäjiä vastaten itsenäisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaisen ns. osoitusvelvollisuuden noudattamisesta käsittelemiensä asiakkaiden valintaan liittyvien henkilötietojen osalta.

”Asiakkailla” tarkoitetaan tässä esimerkiksi kuntoutujia ja sosiaaliseen lomatoimintaan osallistuvia. Asiakkaita koskevassa valinnassa keskeistä on arvioida tarve tuettuun kuntoutukseen tai sosiaaliseen lomaan. Tässä yhteydessä voidaan arvioida samassa taloudessa asuvien tilannetta kokonaisvaltaisesti. Sosiaalisia lomia järjestetään erityisryhmille, kuten vankilasta vapautuneille, henkilökohtaisen kriisin kohdanneille tai suurperheille.

Asiakasvalinnassa huomioidaan mahdollinen aiempi osallistuminen avustettavaan toimintaa. Tyypillisesti tiettyä avustuksella rahoitettua toimintaa hakee useita henkilöitä, eikä kaikkia kriteereitä täyttäviä henkilöitä voida valita samalla kertaa. Tällöin ensisijalla on lähtökohtaisesti sellainen hakija, joka ei ole aikaisemmin osallistunut toimintaan tai jonka toimintaan osallistumisesta on jo kulunut tietty aika.

Jotta asiakasvalintaa voidaan asianmukaisesti arvioida ja valvoa, asiakkaiden valintaa koskevat asiakirjat tulee säilyttää samalla tavoin kuin kirjanpidon tositteet. Valintaan liittyvät tarkemmat kriteerit, hakemukset, päätökset ja tilastot on säilytettävä avustuksen käytön valvontaa varten. Henkilötietoja sisältävän materiaalin käsittelyssä on huomioitava keskeisesti voimassa oleva tietosuojalainsäädäntö.

14 §

Avustuksen käyttöaika

Asetuksen 14 §:n 1 mom. nojalla kunkin vuoden hyväksyttävänä kustannuksina otetaan huomioon ne kulut, jotka kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun suoriteperusteen mukaan on merkittävä kyseiseltä tilikaudelta laadittavaan tilinpäätökseen.

Asetuksen 14 §:n 2 mom. nojalla yleisavustusta saadaan käyttää avustuksen myöntämivuoden ja sitä seuraavan kalenterivuoden aikana syntyviin kuluihin tai menoihin, jollei avustuspäätöksestä ilmene, että avustusta saadaan käyttää myös avustuksen myöntämivuotta aikaisemmin syntyneisiin kuluihin tai menoihin taikka alijäämiin. Lähtökohta on se, ettei avustusta voi käyttää kuin poikkeuksellisissa tilanteissa avustuksen myöntämivuotta edeltäneiden kalenterivuosien kulujen tai menojen kattamiseen.

Asetuksen 14 §:n 3 mom. nojalla investointi- ja hankeavustusta saadaan käyttää avustuspäätöksessä ilmoitetun avustuksen käyttövuoden ja sitä seuraavan kalenterivuoden aikana syntyviin kuluihin ja menoihin. Ennen avustuksen käyttövuotta syntyneisiin kuluihin tai menoihin avustusta saadaan käyttää, jos kulut tai menot ovat aiheutuneet avustuspäätöksessä tarkoitetusta hankkeesta. Eräissä tilanteissa on avustettavan toiminnan tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista, että toiminnasta aiheutuneita kustannuksia voidaan hyväksyä tarvittaessa takautuvastikin, kuten tilanteissa, joissa toiminnan nopea käynnistäminen katsotaan tärkeäksi avustettavan toiminnan tavoitteiden saavuttamisen kannalta tai joissa avustuksen myöntäminen on viivästynyt viranomaisesta johtuvasta syystä.

Asetuksen 14 §:n 4 mom. nojalla erityisestä syystä avustuksen käyttöaika voidaan määrätä avustuspäätöksessä 2 ja 3 momentissa säädettyä pitemmäksi. Tämä säännös voi tulla sovellettavaksi vain poikkeuksellisissa tilanteissa, esimerkiksi mahdollisten lisähakujen yhteydessä, missä valtionavustus myönnetään loppuvuodesta.

Asetuksen 14 §:n 5 mom. nojalla oikeus saada maksatus myönnetystä avustuksesta raukeaa, jos avustuksen saaja ei ole esittänyt avustuksen maksamista varten tarvittavaa hyväksyttävää selvitystä:

- 1) avustuksen käyttövuotta seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä;
- 2) 4 momentissa säädetyn erityisen määräajan kuluessa; tai
- 3) avustuksen saajan hakemuksen johdosta pidennetyn käyttöajan kuluessa.

Myönnetyn avustuksen käyttöaika määrittyy 14 §:n 2-4 momenttien nojalla. Tämä säännös on siten luonteeltaan selkeyttävä, eikä sillä tarkoiteta maksatuksen keskeyttämistä, mistä säädetään valtionavustuslain (688/2001) 19 §:ssä.

15 §

Kirjanpito

Asetuksen 15 §:n nojalla avustuksen saajan on järjestettävä kirjanpitoa siten, että avustuksen käyttöä voidaan luotettavasti seurata.

Avustuksen käytön luotettava seuranta edellyttää, että kunkin avustuskohteen kustannusten ja tuottojen kirjaamiseksi perustetaan kirjanpitoon muista toiminnoista erillinen kustannuspaikka tai tarvittaessa useita erillisiä kustannuspaikkoja, kuten toimintaan yleisesti myönnettävissä yleisavustuksissa.

Kirjanpidon tilit ja tositteiden vientiselitteet tulee nimetä huolellisesti siten, että ne ovat riittävän informatiivisia oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi avustuksen käytöstä. Kirjanpito on järjestettävä siten, että liiketapahtumien, tositteiden ja kirjausten yhteys on vaikeuksitta todennettavissa osakirjanpitojen kautta pääkirjanpitoon, tilinpäätökseen ja viranomaisille tehtäviin ilmoituksiin. Avustukset voidaan tulouttaa kirjanpidossa vain niiden käytön mukaisesti.

16 §

Selvitys avustuksen käytöstä

Asetuksen 16 §:n 1 mom. nojalla avustuksen saajan on avustuksen käyttövuotta seuraavan toukokuun loppuun mennessä tehtävä kultakin kalenterivuodelta selvitys avustuksen käytöstä. Selvitykseen on liitettävä avustuksen käytön valvonnan ja vaikutusten arvioinnin kannalta oikeat ja riittävät tiedot. Lisäksi avustuksen saajan on pyydettäessä toimitettava Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukselle selvitys avustuksen käytön tuloksellisuudesta.

Oikeat ja riittävät tiedot tarkoittavat usein käytännössä sitä, että selvitykseen on liitettävä muun muassa tilinpäätös, toimintakertomus tai kertomus toiminnasta, tilintarkastuskertomus tai toiminnantarkastuskertomus. Selvittämisen vaatimusta arvioidaan tapauskohtaisesti Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimesta siten, ettei kaikista avustuksista edellytetä toimitettavan yhtä laajoja selvityksiä. Tämä osaltaan keventää avustuksen saajien hallinnollista taakkaa, mutta samalla todennäköisesti vähentää myös viranomaisen hallinnollista työtä. Erityisesti euromääräisesti pienissä tai pienehköissä avustuksissa, joissa avustuksen saajan toiminta kohdistuu pääasiassa avustuksen käyttötarkoitukseen, selvitystä avustuksen käytön tuloksellisuudesta ei lähtökohtaisesti edellytetä. Tällöin avustuksen saajan toimintakertomuksesta on usein mahdollista saada riittävä kuva avustuksen tuloksellisesta käytöstä.

Asetuksen 16 §:n 2 mom. nojalla ehdotetaan säädettäväksi, että jos avustuksen saajan on kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n nojalla tehtävä konsernitilinpäätös, tämä on liitettävä selvitykseen. Velvollisuudesta laatia konsernitilinpäätös on säädetty myös muualla lainsäädännössä, kuten säätölain 5 luvun 4 §:n 2 momentissa (487/2015) ja osakeyhtiölain 8 luvun 9 §:n 2 momentissa (624/2006, muut. 1622/2015).

Asetuksen 16 §:n 3 mom. nojalla ehdotetaan säädettäväksi, että jos avustuksia on käytetty yksittäiseen avustuskohteeseen tilikauden aikana vähintään 300 000 euroa, avustuksen saajan on lisäksi toimitettava tilintarkastajan raportti avustusten käytöstä tilikauden aikana, jollei avustuspäätöksestä muuta johdu.

Tilintarkastajan raportti on keskeinen osa avustusten käytön valvontaa. Valtionapuviranomaisen valvontatehtävästä säädetään valtionavustuslain (688/2001) 15 §:ssä. Valtionapuviranomaisen on huolehdittava valtionavustuksen asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta hankkimalla valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietoja sekä muita tietoja samoin kuin tekemällä tarvittaessa tarkastuksia.

Valtionavustuslain esitöiden mukaan (HE 63/2001 vp, s. 51-52) valtionapuviranomaisen toteuttamassa asianmukaisessa valvonnassa valvonnan on oltava asianmukaista ja riittävää. Valvonnan asianmukaisuudella tarkoitetaan, että valvonnan avulla saadaan kohtuullinen varmuus valtionavustuksen käytöstä oikealla tavalla ja varmistetaan oikeat ja riittävät tiedot valtionavustuksen käytöstä ja sen tuloksellisuudesta. Asianmukaisessa valvonnassa siitä valtionapuviranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat järkevissä suhteissa valtionavustukseen liittyviin taloudellisiin riskeihin. On arvioitu, että toiminnan volyymin ja

monimutkaisempien organisaatio- ja rahoitusrakenteiden vuoksi riskit avustusten väärinkäytöksille ovat kokemusperusteisesti todennäköisempiä euromääräisesti suurempien valtionavustusten ollessa kyseessä.

Asetuksen 16 §:n 4 mom. nojalla tilintarkastajan raportissa on selvitettävä:

- 1) investointi-, hanke- ja toimintokohtaisen kirjanpidon järjestäminen;
- 2) työajankäytön hallinnan järjestäminen;
- 3) vuosiselvityksessä esitettyjen investointien, hankkeiden ja toimintojen tuottojen ja kulujen vastaavuus avustuksen saajan kirjanpitoon;
- 4) investoinneille, hankkeille ja toiminnoille kirjattujen palkkakulujen vastaavuus työsopimuksiin sekä eläke- ja henkilösivukulujen osuus palkkakuluista;
- 5) investoinneille, hankkeille ja toiminnoille kirjattujen muiden kuin palkka- ja toimitilakulujen syntyminen suoriteperusteista avustuksen käyttöaikana sekä kulujen hyväksyntä;
- 6) investoinneille, hankkeille ja toiminnoille kohdennettujen yleiskulujen asianmukaisuus; ja
- 7) julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattaminen investoinneissa, hankkeissa ja toiminnoissa.

Nämä asetuksen 16 §:n 4 mom. säädetyt kohdat ovat sellaisia, joiden on katsottu olevan keskeisiä avustuksen käytön valvonnan kannalta. Tilintarkastajan raportti täydentää osaltaan avustusten käytön valvontaa, ja se laaditaan määrämuotoiseen pohjaan. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus ohjeistaa sekä avustuksen saajia että tilintarkastajia raportin laatimisessa.

Tilintarkastajan raportissa tarkastellaan kirjanpidon asianmukaista järjestämistä sekä tuottojen ja kulujen vastaavuutta. Kirjanpidon asianmukainen järjestäminen on keskeistä avustettavan toiminnan valvonnan kannalta. Työajankäytön hallinnan järjestäminen tarkoittaa sitä, että työajankäyttöä voidaan tosiasiallisesti seurata, esim. työaikaleimausten ja työajan kohdistamisen kautta. Suoriteperusteisuus on tarkastelussa keskeinen lähtökohta. Kulujen hyväksynnän osalta arvioidaan erityisesti sitä prosessia, mitä hyväksynnässä noudatetaan. Yleiskulujen osalta tarkastellaan niiden asianmukaisuutta ja määrää. Lisäksi julkisten hankintojen tarkastelu on tarpeen, kun avustusvaroin on tehty euromääräisesti tarkasteltuna tietyn suuruusluokan ylittäviä hankintoja.

Mikäli tilintarkastajan raporttiin sisältyvät havainnot ovat luonteeltaan sellaisia, että avustuksen saajan toiminnassa raportoidaan puutteita tai epäselvyyksiä, niiden perusteella valtionapuviranomainen voi esimerkiksi pyytää lisäselvityksen avustuksen saajalta tai tehdä tarkastuksen.

2 luku

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunta

17 §

Neuvottelukunta

Asetuksen 17 §:n 1 mom. nojalla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustussasioiden neuvottelukunnan tehtävistä säädetään sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 6 §:n 2 momentissa.

Asetuksen 17 §:n 2 mom. nojalla neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään 12 muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Asetuksen 17 §:n 3 mom. nojalla neuvottelukunnan jäsenten tulee olla sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden toimialaa edustavia, toimialan yhdistysten tai säätiöiden ehdottamia henkilöitä. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 6 §:n 2 mom. nojalla neuvottelukunnan tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdistuvan avustustoiminnan linjauksista ja strategisista suuntaviivoista sekä kehittää ja arvioida avustuspolitiikkaa ja järjestötoimintaa.

Ottaen huomioon neuvottelukunnan tehtävät lähtökohtaisesti neuvottelukunnassa on tarkoituksenmukaista olla edustettuina niin paikallinen, alueellinen kuin valtakunnallinenkin taso sekä mahdollisimman kattavasti erilaisten yhdistysten ja säätiöiden edustus.

Asetuksen 17 §:n 4 mom. nojalla on säädetty menettelystä, että jos neuvottelukunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja taikka muu jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö nimittää uuden henkilön hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

18 §

Arviointi- ja avustusjaosto

Asetuksen 18 §:n 1 mom. nojalla neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaoston tehtävistä säädetään sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 6 §:n 3 momentissa.

Asetuksen 18 §:n 2 mom. nojalla arviointi- ja avustusjaostossa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään viisi muuta jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Asetuksen 18 §:n 3 mom. nojalla arviointi- ja avustusjaoston jäsenet eivät saa olla työsuhteessa tai muissa sidossuhteissa avustusten hakijoihin. Valtioneuvosto asettaa arviointi- ja avustusjaoston sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä. Jaostossa voi olla edustettuna esimerkiksi hallinnonalan virastot tai laitokset taikka muita yhteistyötahoja, joita sosiaali- ja terveysministeriö voi kuulla esitystä valmistellessaan.

Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain (284/2023) 6 §:n 3 mom. nojalla neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaoston tehtävänä on antaa sosiaali- ja terveysministeriölle lausuntoja sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myönnettävien avustusten jaosta sekä tehdä arviointeja avustettavien järjestöjen toiminnasta.

Ottaen huomioon jaoston tehtävät, on keskeistä, etteivät avustuksen saajat ole mukana käsittelemässä yksittäisiä avustuksia. Tällä tavoin vältetään ns. rakenteellinen esteellisyys. Myös muiden mahdollisten esteellisyyksien huomioon ottaminen on tärkeää jaoston työssä.

Asetuksen 18 §:n 4 mom. nojalla on säädetty menettelystä, että jos arviointi- ja avustusjaoston puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja taikka muu jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö nimittää uuden henkilön hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

19 §

Toiminnan järjestäminen

Asetuksen 19 §:n nojalla neuvottelukunta ja sen jaosto voivat kuulla asiantuntijoita. Sosiaali- ja terveysministeriö määrää neuvottelukunnalle ja arviointi- ja avustusjaostolle yhden tai useamman sihteerin. Sihteeristö hoitaa neuvottelukunnan ja jaoston tehtäviin liittyviä hallinnollisia töitä.

20 §

Palkkiot ja korvaukset

Asetuksen 20 §:n 1 mom. nojalla arviointi- ja avustusjaoston puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle, jäsenelle ja varajäsenelle voidaan maksaa kokouspalkkio.

Jaoston kokoukset kestävät keskimäärin noin neljä tuntia ja niiden välissä on paljon perehtymistä asiaan. Jaoston jäseniltä kuluu jaostotyöskentelyyn vuodessa arviolta 20 henkilötyöpäivää vastaava määrä. Jaoston jäsenet eivät ole avustuksia saavien yhdistysten tai säätiöiden edustajia eikä heillä saa olla muita sidonnaisuuksia yhdistyksiin tai säätiöihin. Jaostossa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä viisi jäsentä ja näillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkoitus on, että jaoston puheenjohtajan kokouspalkkio olisi 300 euroa enintään neljän tunnin kokouksesta ja yli neljän tunnin kokouksesta 450 euroa. Vastaavasti varapuheenjohtajan osalta määrät olisivat 200 euroa ja 350 euroa sekä jäsenten 150 euroa ja 225 euroa.

Neuvottelukunnan jäsenet ovat avustuksen saajien ehdottamia ja pääsääntöisesti töissä yhdistyksessä tai säätiössä, jolloin neuvottelukunnan jäsenyys voi katsoa kuuluvan heidän työtehtäviinsä. Sen vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, ettei neuvottelukunnan jäsenille makseta palkkiota. Myöskään neuvottelukunnan tai jaoston työhön osallistuneille valtionhallinnon asiantuntijoille tai sihteeereille ei ole maksettu kokouspalkkiota.

Asetuksen 20 §:n 2 mom. nojalla matkakustannusten korvaamiseen sovelletaan valtion virka- ja työehtosopimusta matkakustannusten korvaamisesta. Matkakustannukset korvataan sekä neuvottelukunnan että jaoston työhön osallistuville.

3 luku

Voimaantulo

21 §

Voimaantulo

Asetuksen 21 §:n nojalla tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024, eli samanaikaisesti sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain kanssa.